

PROKURATUUR

Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

Koostamise kuupäev ja koht:	31.05.2024, Tallinn
Koostaja ametinimetus ja nimi:	prokurör Kaspar Urmas Oja
Ametiasutuse nimi:	Põhja Ringkonnaprokuratuur
Kriminaalasja number:	22231701858
Kuriteo kvalifikatsioon:	KarS § 266 lg 2 p 1; § 314 lg 1;
Kahtlustatava nimi (isikukood):	Xxxxx Xxxxx, xxxxxxxxxxxxxxxx; Xxxxx Xxxxx, xxxxxxxxxxxxxxxx

1. Menetluse senine käik

21.06.2022 alustati käesolevas kriminaalasjas menetlust selles, et kahtlustatavad Xxxx Xxxxx ja Xxxx Xxxxx tungisid 11.06.2022 Xxxx Xxxxxxxx asuvasse korterisse. Alates 2021. aasta augustist oli seal elanud kannatanu Xxxx Xxxxx, kes oli seda vallanud koos korteri omaniku Xxxxx Xxxxx. Pärast korterisse ebaseaduslikku sisenemist jätsid kahtlustatavad täitmata kannatanu nõude korterist lahkuda, üks kahtlustatav surus kannatanu korterist välja ning teine takistas kannatanul sinna uuesti sisenemast.

2. Menetluse täielik lõpetamine

2.1. Menetluse lõpetamine väljatõstmise osas KrMS § 199 lg 1 p 1 - § 200 alusel

KarS § 314 lg 1 sätestab, et karistatav on ebaseaduslik eluruumist väljatõõtmine.

Karistusõigusliku mõiste „väljatõõtmine“ sisustamisel tuleb juhendada TMS § 180 lg-st 3, mille kohaselt seisneb väljatõõtmine elanikult kinnisasja valduse äravõtmises, tema enda ja/või asjade sealt füüsiliselt väljaviimises (RKKKo 3-1-1-17-09 p 9).

Menetluse käigus on tuvastamist leidnud, et 11.06.2022 sisenesid kahtlustatavad kannatanu eluruumi ja suunasid kannatanu seejärel sealt vastu kannatanu tahtmist välja. Kohtupraktikas (vt nt RKKKo 3-1-1-17-09 p 11) on KarS § 314 lg 1 kontekstis sedastatud, et isegi kui kahtlustatav on takistanud kannatanul eluruumi üle tegeliku võimu teostamist (nt luku vahetamisega), tuleb täiendavalt hinnata, kas see takistamine oli ka intensiivne st kas takistuste eemaldamine nõuab kannatanult ebamõistlikult suuri pingutusi, kas valduse edasine teostamine suisa võimatu jne. Tuleb kaaluda, kas kannatanu on valdusest ilma jäetud vältimatult kestvalt, ning hinnata, kas kannatanu on teinud katseid valdust tagasi võita. Sh tuleb arvestada, et eluruumi valdusega on tegemist ka siis, kui isik selles ei viibi, ent tal on säilinud eluruumi valitsemissoov ja ta võib tulevikus uuesti selle üle tegelikku võimu teostada (TlnRKm 1-21-4624 p 9). KarS § 314 lg 1 mõistes valduse äravõtmisest ei saaks rääkida nt ka siis, kui teo toimepanija poolt valdaja tahte vastaselt vahetatud ukسلukku saab uuesti vahetada või on ust võimalik avada muul viisil. Olukord oleks aga teistsugune juhul, kui lukuvahetusele ja ukse lukustamisele lisandub veel mõni luku vahetaja poolt tehtav samm (RKKKo 3-1-1-17-09 p 12).

Käesolevas kriminaalasjas ei ole tuvastatud, et kannatanu oleks valdusest kehtvalt ilma jäetud või et temale oli tehtud võimatuks selle üle võimu teostamine. Kuigi üks kahtlustatav suunas tõepoolest kannatanu korterist oma keha kasutades välja ning teine takistas temal sinna sisenemast, sai kannatanu korterisse uuesti siseneda juba mõni tund hiljem. Kogutud tõenditest ei nähtu, et kannatanul oleks pärast juhtunut olnud võimatu või vähemalt ebamõistlikke pingutusi nõudvalt raske oma eluruumi üle tegeliku võimu teostamist jätkata.

Kokkuvõttes leiab Prokuratuur, et kriminaalmenetluse alus on KarS § 314 lg 1 osas menetluse käigus ära langenud ning menetlus tuleb selles osas lõpetada koosseisu puudumise tõttu.

2.2. Menetluse lõpetamine sissetungimise osas KrMS § 202 lg 7 alusel

KrMS § 202 lg 7 kohaselt võib Prokuratuur menetluse lõpetada, kui

- 2.2.1.** Kahtlustatava käitumises on tuvastatud teo karistatavuse üldised eeldused – süüteo koosseis, õigusvastasus ja süü
- 2.2.2.** Menetluse ese on II astme kuritegu, mille eest KarS ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse,
- 2.2.3.** Kahtlustatava süü ei ole suur
- 2.2.4.** Kahtlustatav on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju
- 2.2.5.** Kahtlustatav on tasunud või võtnud kohustuse tasuda kriminaalmenetluse kulud
- 2.2.6.** Kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi.

Need eeldused on käesolevas kriminaalasjas sissetungimist puudutavas osas täidetud.

2.2.1. Kahtlustatavate käitumises on tuvastatud teo karistatavuse üldised eeldused – süüteo koosseis, õigusvastasus ja süü

KarS § 266 lg 2 p 1 sätestab, et karistatav on valdaja tahte vastaselt elamiseks kasutatavas ruumi ebaseaduslik tungimine.

Puudub vaidlus järgnevas: korteris oli alates 2021. aastast elanud kannatanu, 11.06.2022 sisenesid sinna lukuabi teenust kasutanud kahtlustatavad. Ka kahtlustatavad nõustuvad, et vaidlusalust korterit kasutas kannatanu elamiseks ning et sinna siseneti tema tahte vastaselt: kahtlustatavad tunnistavad, et 11.06.2022 toimunu oligi suunatud sellele, et korteris elanud kannatanu korterist välja saada, ning et lukuabi teenust kasutati põhjusel, et kannatanu ei lasknud neid vabatahtlikult korterisse sisse. Teisisõnu: puudub vaidlus, et korter oli kannatanule elamiseks kasutatav ruum, sinna siseneti st tungiti sisse (eemaldades tõke st ukسلukk) ning see toimus kannatanu tahte vastaselt.

Niisiis tuleb järgmisena analüüsida, kas KarS § 266 mõttes oli kannatanu korteri valdaja ning kas sissetungimine oli ebaseaduslik. Nimelt leiavad kahtlustatavad, et neil oligi õigus korterisse siseneda st nende hinnangul ei olnud eluruumi tungimine ebaseaduslik.

Kahtlustatav Xxxx Xxxxx on öelnud, et lähtus oma käitumises arvamusest, et kuna kannatanul puudus kehtiv üürileping ning sissekirjutus, siis ei tohtinuks kannatanu seal vastu korteri omaniku soove ka viibida, ning kuna temal st kahtlustataval oli kehtiv üürileping olemas, siis tema ise just võiski seal viibida. Kahtlustatav soovis mh veenduda, et korteris olevad tema enda soetatud asjad säilivad. Probleemi lahendamiseks oli kahtlustatav kontakteerunud ka politseiga, kust oli talle selgitatud, et tsiviilasjadega politsei ei tegele. Lukuabi teenust kasutades korterisse

sisenemisega oli nõus ka korteri omanik. Kahtlustatav palus mitmeid kordi kannatanult, et too lahuks rahulikult, ning andis selleks ka piisavalt aega. Kannatanu korterist oma kehaga väljasuunamisel kahtlustatav füüsilist vägivalda ei kasutanud ning kannatanut ei löönud.

Kahtlustatav Xxxx Xxxxx on selgitanud, et tuli Xxxx Xxxxx kaasa, kuna too oli öelnud, et korterist on vaja kannatanu välja saata, kannatanu on korteri omanikuga tülli läinud, korteri omanik ei saa lastega korterisse tagasi minna, Xxxx Xxxxx endal on kehtiv üürileping korteris elamiseks ning kohapeal saaks Xxxx Xxxxx olla tunnistajaks, et vägivalda ei kasutata. Sündmuskohal palusid kahtlustatavad kannatanul asjad pakkida ja korterist lahkuda. Xxxx Xxxxx suhelnud politsei selgitas, et tsiviilasjadega politsei ei tegele. Tund aega hiljem palusid kahtlustatavad kannatanul uuesti uks avada ning oma asjadega lahkuda, sh selgitas Xxxx Xxxxx, et kohale tuleb nii politsei ning lukuabi. Korterrisse sisenemisel ning kannatanu sealt välja tõstmisel ei löönud kumbki kahtlustatav kannatanut, Xxxx Xxxxx lükkas kannatanut oma kehaga ning Xxxx Xxxxx filmis toimunut ja takistas kannatanul korterisse sisenemast.

Mõlemad kahtlustatavad leiavad ülaltoodud argumentidele tuginevalt niisiis, et nende sissetungimine oli õigustatud. Sellele vaatamata vastab nende käitumine KarS § 266 lg 2 p 1 sätestatud kuriteokoosseisule.

Valduse üle otsustamisel ei ole määravaks see, kas isikul on õiguslik alus asja vallata, vaid see, millised faktilised, tegelikult esinevad meetmed on isikul selleks, et asja suhtes tegelikku võimu teostada. Näiteks kui varas varastab asja, siis on tema seeläbi ka asja valdajaks (*P. Varul jt. (koost.). Asjaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2014.*)

AÕS § 33 lg 1 alusel on kinnisasja või selle reaalosa (nt piiritletud ruumi) valdajaks see isik, kelle tegeliku võimu all see on. Ehkki õigussüsteemi terviklikkuse põhimõtet arvestades tuleks karistusõiguses valduse mõistet üldjuhul sisustada tsiviilõiguslikest arusaamadest lähtuvalt (RKKK 3-1-1-28-09 p-d 8.2–8.3), ei ole valduse mõiste karistusõiguses täielikult kattuv asjaõigusliku valduse mõistega (RKKK 3-1-1-46-08 p 20; 3-1-1-23-11 p 12). Valdajana KarS § 266 mõttes tuleb vaadelda eeskätt isikut, kes teostab ruumi üle tegelikku võimu ja kes samas soovib seda võimu teostada ehk kellel on ka valitsemissoov (RKKK 3-1-1-23-11 p 12). Erinevalt tsiviilõiguslikust käsitlest ei hõlma KarS §-s 266 sätestatud valdaja mõiste aga AÕS § 33 lg-s 2 nimetatud kaudset valdajat (nt asja omanikku), sest viimasel puudub faktiline võim asja üle (RKKK 3-1-1-40-12 p 9). Seega puudub üldjuhul ka ruumi omanikul, kes on selle välja üürinud, õigus sinna ilma valdaja nõusolekuta siseneda (RKKK 3-1-1-23-11 p 12. (*J. Sootak jt. (koost.). Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2021.*)

Niisiis oli kannatanu käesoleval juhul valdaja KarS § 266 mõistes ning tema kasutuses olevasse eluruumi tungimine oli ebaseaduslik, kuna selleks puudus tema kui valdaja nõusolek.

Seoses kahtlustatava Xxxx Xxxxx teopanusega tuleb arvesse võtta järgmist. On selge, et toime pandud sissetungimise initsiaator ning peamine korraldaja oli kahtlustatav Xxxx Xxxxx. KarS § 20 ja § 22 lg 3 järgi on teo toimepanijaks ka sellele kaasa aitaja ning KarS § 22 lg 4 sätestab, et osavõtjale mõistetakse karistus seaduse sama sätte järgi, mille järgi vastutab täideviija. KarS § 22 lg 3 on kaasaaitaja mh selline isik, kes tahtlikult osutab teise isiku tahtlikule õigusvastasele teole füüsilist, ainelist või vaimset kaasabi. Kaasaaitamine on teise isiku tahtliku õigusvastase teo toetamine ehk soodustamine (täideviijal on teotahtlus juba olemas). Oluline on niisiis see, et kaasaaitamistegu mingilgi määral soodustab põhitegu: kaasa aitamine kas teeb põhiteo üleüldse võimalikuks, avaldab positiivset mõju põhjusliku ahela arengule, toetab, kergendab või intensiivistab põhitegu või täideviija tahtlust (RKKK 3-1-1-97-09 p 7.1; 3-1-1-6-11 p 13.5;

3-1-1-4-12 p 10; 3-1-1-54-16 p 17). Füüsiline kaasabi on täideviija tegevuse positiivne mõjutamine – nt eeltingimuste loomine, takistuse kõrvaldamine, valvamine jms, aga ka füüsiline tegu, mis seisneb vägivallakuriteo korral kannatanu lahkumise takistamises vms. Vaimne (ehk intellektuaalne) kaasabi on täideviija psüühika positiivne mõjutamine – nt nõuanne, juhatus, süüteo plaani koostamine jms. Erinevalt kihutamisest ei tekita vaimne kaasaaitaja täideviijas teotahet, vaid ta üksnes tugevdab või soodustab seda. Vaimne kaasaaitamine võib olla omakorda kahes vormis: tehniline (tegu hõlbustav plaan jms) või teotahte tugevdamine (RKKK 3-1-1-94-00), motiivi tugevdamine, kõikuma löönud otsuse psüühiline kindlustamine, kahtluste hajutamine jms.

Seoses sellega, et Xxxx Xxxxx kui korteri omanik andis kahtlustatavatele loa korterisse siseneda, tuleb tähele panna järgmist. Valdajal peab olema volitus anda luba siseneda tema valduses olevasse hoonesse, ruumi, sõidukisse või piirdega alale, milleks üldjuhul annabki aluse vastava isiku valdajaks oleku fakt. Kaasvalduse (AÕS § 50) puhul tuleb aga lähtuda kaitstavast õigushüvest (st kodu puutumatus), mis tähendab, et koosseisu täidab eluruumide puhul iga tegu, mille käigus kasvõi ühe isiku kodu puutumatus või privaatsust rikutakse. Seega kui ühele perekonnaliikmele on kindla isiku sisenemine eluruumidesse vastumeelne, on tegemist omavolilise sissetungiga isegi siis, kui teised seal elavad perekonnaliikmed on andnud sisenemiseks loa.

Kokkuvõttes: seaduse mittetundmine ei välista tahtlust (KarS § 17 lg 3). AÕS § 80 kohaselt on omanikul üksnes omandiõiguse tunnustamise ja asja ebaseaduslikust valdusest tagasinõudmise õigus (*J. Sootak jt. (koost.). Karistuseseadustik. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2021*). Olukorras, kus korteri omanik soovib kinnisasja vabastamist ning seal elavalt isikult valduse üleandmist, on omanikul võimalik seda taotleada tsiviilkohtus. Kohus saab sellisel juhul kohustada senist valdajat valdust koheselt vabastama. Kui senine valdaja keeldub otsuse vabatahtlikust täitmisest, siis täitemenetluse seadustiku § 180 lg 3 järgi võtab kinnisasja võlgniku valdusest ära kohtutäitur, kaasates vajaduse korral politsei. Seda protsessi st korterisse tungimist ning korteri valdaja väljatõstmist ei saa eraviisiliselt ning oma suva järgi enda kanda võtta kolmandad isikud st tavakodanikud ehk antud juhul kahtlustatavad.

Süüd välistavaid asjaolusid tuvastatud ei ole: menetluse käigus ei ole ilmnenuid põhjus kahelda kahtlustatavate süüvõimes.

Õigusvastasust välistavaid asjaolusid tuvastatud pole, st nt seda, et kuriteod oleks olnud toime pandud ohu kõrvaldamiseks (hädaseisund) või õigusvastase ründe tõrjumiseks (hädakaitse).

Niisiis on täidetud menetluse KrMS § 202 alusel lõpetamise esimene tingimus: kahtlustatavate käitumises on tuvastatud teo karistatavuse üldised eeldused – koosseis, õigusvastasus ja süü.

2.2.2. Menetluse ese on teise astme kuritegu, mille eest KarS ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse

KarS § 4 lg 3 sätestab, et teise astme kuritegu on süütegu, mille eest on KarSis karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus kuni viis aastat või rahaline karistus. Käesoleval juhul on esemeks KarS § 266 lg 2 p 1. Sellise teo toimepanemise eest karistatakse viidatud sätte järgi rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

2.2.3. Kahtlustatavate süü ei ole suur

Kriminaalmenetlusliku põhimõttena kehtib, et süü ei ole suur kuritegude puhul, kus, arvestades süü suurust mõjutavaid asjaolusid, on süüd kergendavad asjaolud sisulises ülekaalus. Käesoleval juhul tuleb süü suuruse hindamisel tuleb arvesse võtta järgmist:

- kahtlustatavad on tunnistanud ülekuulamisel konflikti, korterisse sisenemist lukuabi abil ning oma keha kasutades kannatanu korterist välja suunamist (KarS § 57 lg 1 p 3)
- kahtlustatavad ei tegutsenud kavatsusega kannatanule valu tekitada või kuritegusid toime panna, vaid tegutsesid enda hinnangul kaitseseisundis ning õiguspäraselt. Kahtlustatavad arvasid, et neil on õigus siseneda korterisse, mille osas on ühel neist kehtiv üürileping, milles on tema ostetud asjad ning mille omanik on andnud talle nõusoleku siseneda lukuabi teenust kasutades. Kahtlustatavad oli kontakteerunud ka politseiga, neile oli selgitatud, et tegemist on tsiviilasjaga, millega politsei ei tegele;
- seadusandja ei ole vaidlusaluse teo eest ette näinud vangistuse alammäära.
- süüd raskendavad asjaolud KarS § 58 mõistes puuduvad.

2.2.4. Kahtlustatavad on asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju

Kahtlustatavad on võtnud endale kohustuse hüvitada kannatanule tekitatud kahju.

Varalise kahju osas on kannatanu esitanud tsiviilhagi summas 4851,68, sellise nõude taga seisab järgmine arvutuskäik:

• Ööbimine 2022. juuni-juuli	1414 eurot st
o AirBnB (13.- 18.06.)	280 eurot
o Xxxx (11.-12.06, 18.-19.06, 22.06, 25.-26.06, 28.06-11.07)	1134 eurot
• Lend suunal Xxxx Xxx 11.06.2022	385.24 eurot
• Väljatõstmisel lõhutud arvuti, korterisse jäänud tarvikud	144 eurot
• Väljatõstmisel lõhutud telefon	114 eurot
• Lend suunal Xxxx Xxx 12.07.2022	139.99 eurot
• Lend suunal Xxx Xxxx 2022. a detsembris	275.50 eurot
• Ööbimine 10.12.2022-19.03.2023	2378.95 eurot

Põhjendatud on seisukoht, et sissetungimisega tekitati kannatanule varalist kahju selles, et pärast juhtunut ei saanud kannatanu enam mõnda aega lukuabiga avatud korteris elada ning pidi 2022. aasta juunis ning juulis ööbima mujal. Seega on **varaliseks kahjuks 1414 eurot**.

Muus osas on aga varalise kahju hüvitise taotlus põhjendamatu.

Eeskätt on põhjendamatud need hagi loetletud kulud, mis küll seonduvad sellega, et kannatanu ei saanud enam oma senises elukohas elada, kuid mis tekkisid rohkem kui kuu aega pärast juhtunut (st lend suunal Xxxx Xxxx 12.07.2022, lend suunal Xxxx Xxx 2022. a detsembris, ööbimine 10.12.2022-13.03.2023). Põhjendatud ei ole, et sissetungimine tingib kahju, mis ulatub ka pool aastat ja kaugemalgi tekkinud ööbimis- ja reisikuludesse. On ilmselge, et ka juhul, kui kannatanul on sissetungimisest tulenevalt mõneks ajaks oma eluruumi kasutamine takistatud ning ta peab (sh nt turvatunde tagamiseks) ööbima mujal, on sellisel perioodil mingid mõistlikud piirid. Vastupidine seisukoht võimaldaks öelda, et kui kannatanu kolib sissetungimise tõttu nt hotelli, siis peavad sissetungijad seal elamise kulud katma nt aastaid.

Hagis taotletakse 11.06.2022 väljunud Xxx Xxxx suunal toimunud lennupiletite hüvitamist. See on aga arusaamatu, kuna viidatud lend pidi toimuma kell 04:25 ehk enne sissetungimist,

seega ei saanud kahtlustatavate poolt kuriteo toime panemine kuidagi sellist kahju tekitada. Liiati on kannatanu esitanud tsiviilhagi ka selles osas, et pidi sissetungimise tõttu ööbima 11.06-11.07.2022 teises kohas. Oleks arusaadav, kui need kaks nõuet oleks esitatud alternatiivselt: kahtlustatavate kanda jääks kas Xxxx lendamise kulu või Eestis teise elamispinna tagamise kulu, mitte aga mõlemad korraga. Kuna kannatanu ei lennanud Xxxx, siis oli tal vaja otsida Eestis aadressile Xxxx Xxxx alternatiivne ööbimine; oleks ta aga lennanud Xxxx, poleks tal omakorda olnud vaja kanda ööbimiskulusid Eestis.

Hagis on märgitud, et väljatõstmise käigus „sai kannatada ka [kannatanu] sülearvuti ning selle tarvikud jäid korterisse ning tuli asendada“, samuti soovitakse hagiga „rüseluse raames katki kukkunud telefoni remondi“ kulu hüvitamist. Selle kohta, et 11.06.2022 toimunu käigus oleks lõhutud kannatanu sülearvuti ja telefon või et tal puuduks juurdepääs oma tarvikutele, puuduvad igasugused tõendid, sh ei ole seda kordagi ülekuulamisel maininud ka kannatanu ise.

Mittevaralise kahju hüvitise suuruse määramisel tuleb arvestada rikkumise laadi, ulatust ja raskust, kahju tekitaja süüd ning selle astet, kahju tekitaja laiemat käitumist ning suhtumist kahjustatud isikusse, poolte majanduslikku olukorda, kannatanu enda osa kahju tekkimises jt asjaolusid, millega arvestamata jätmise võiks kaasa tuua ebaõiglase hüvitise määramise. Käesoleval juhul tuleb mittevaralise kahju suuruse hindamisel mh arvestada, et kahtlustatavad hoiatasid kannatanut sissetungimisest ette (vrd nt olukord, kus eluruumi tungitakse sisse öösel, kannatanule täiesti teadmata ja ootamatult), sissetungimisega muud kahju ei tekitatud st midagi ei lõhutud ega rikutud. Kahtlustatavate majanduslikku olukorda hinnates tuleb arvestada, et 2022. aastal oli Xxxx Xxxxx deklareeritud tulu pärast tulumaksu mahaarvamist 11 013 eurot, Xxxx Xxxxx 59 eurot.

Kohtupraktikas on KarS § 266 lg 2 p 1 koosseisule vastava teo toimepanemisega tekitatud mittevaralise kahju hüvitiseks mõistetud välja nt 400 eurot (Tallinna ringkonnakohus asjas 1-22-5295), 150 eurot (Pärnu Maakohus asjas 1-18-876), 600 eurot (Harju Maakohus asjas 1-17-876), 1000 eurot (Harju Maakohus asjas 1-15-7026).

Arvestades nii kohtupraktikat kui arutluse all oleva juhtumi asjaolusid (sh süü suurust, vt käesoleva määruse p 2.2.3.) on käesolevas asjas **mittevaralise kahju suuruseks 600 eurot**.

Kannatanu taotletav 10 000 euro suurune mittevaralise kahju hüvitis on ilmselges disproportsioonis kohtupraktika ja konkreetselt vaidlusaluse kuriteoepisoodi tehioludega st tegelikult tekitatud mittevaralise kahjuga. Kohtupraktikas on 10 000 euro suurusjärgus hüvitist välja mõistetud nt juhul, kus süüdistatav on noaga lõiganud hulgaliselt haavu kannatanu põsele, kaelale ning peenisele, jättes sinna arme (1-19-465), ning juhul, kus kannatanule tekitati kopsupuudulikkus, hingamisteede põletus, silmade söövitamine ning kannatanu elukvaliteet langes oluliselt, töövõime kaotus (1-17-7802). Käesoleval juhul ei ole menetlusega tuvastatud ligilähedaseltki sarnases suuruses kahju kannatanule.

KrMS § 202 lg 1 ja lg 2 p 1 kasutavad mõistet *kuriteoga tekitatud kahju*, mis võib erineda sellest, mis on kannatanu *tsiviilhagiga* esitatud nõue. Seega KrMS § 202 sõnastus ei sea menetluse lõpetamisel eelduseks selle, et kannatanu tsiviilhagi peaks saama tervikuna rahuldatud. Kahtlustatavad ja prokurör on nõus, et kuriteoga tekitatud kahju hüvitatakse väiksemas ulatuses kui tsiviilhagiga nõutud. Käesolevalt teavitab prokurör kannatanut, et täitmata nõude osas on võimalik kannatanul kahtlustatava suhtes tsiviilkohtusse pöörduda.

Kokkuvõttes: kahtlustatavad on võtnud endale kohustuse hüvitada kannatanule tekitatud kahju summas **2014 eurot**.

2.2.5. Kahtlustatav on võtnud kohustuse tasuda kriminaalmenetluse kulud

Kahtlustatavad on võtnud endale kohustuse hüvitada menetluskulud summas **2383 eurot** (kannatanu valitud esindaja kulud).

2.2.6. Kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi

Esiteks: puudub eripreventiivne vajadus kahtlustatavaid kriminaalkorras karistada, puudub põhjus arvata, et karistamisest loobumine võib tingida uute süütegude toimepanemise:

- kahtlustatavatel puuduvad kehtivad kriminaal- ning väärteokaristused, sh pole Xxxx Xxxxx üleüldse kordagi varasemalt kriminaal- ega väärteokorras karistatud.
- kahtlustatavate suhtes pole varasemalt kohaldatud KrMS §-e 202, 203 ega 203¹ st menetlust oportuuniteedi korras lõpetatud.
- piisavat eripreventiivset mõju omab kahtlustatavatele asetatud kohustus tasuda menetluskulud ning hüvitada tekitatud kahju. Selline seisukoht kinnistus mh kriminaalmenetluse lõpetamise vormistamisel kahtlustatavatega vahetult suheldes
- pärast kriminaalmenetluse esemeks olnud episoodi st ~2 aasta jooksul pärast konflikti ei ole kahtlustatavate ja kannatanu vahel rohkem konflikte olnud
- kahtlustatavate suhtes ei ole oodatav avalikkuse eriline usaldus

Puudub igasugune alus arvata, et kahtlustatavad kui kehtivate karistusteta isikud, kes tegutsesid enda hinnangul sooviga kaitsta ja aidata korteri omanikku ning kellel arutlusalusele intsidendile järgnevalt pole uusi konflikte olnud, võivad tulevikus toime panna uusi kuritegusid.

Teiseks: kahtlustatavate kriminaalvastutusele võtmine ei ole põhjendatud ka üldpreventiivsetel eesmärkidel. Käesoleva kriminaalasja lõpetamine ei mõjuta negatiivselt ühiskonna usku õiguse kehtivusse, kuna isikud kuulati üle, nad on oma käitumist ning konflikti tunnistanud. Riik on niisiis isikute käitumisele üheselt mõistetavalt reageerinud, nad on oma teost aru saanud, on tänaseks uusi konflikte vältinud. Samuti on isikud vabatahtlikult võtnud eripreventiivsed ning teatavas mõttes karistusliku mõjuga kohustused. Õigusrahu on kannatanule tagatud läbi temale tekitatud kahju hüvitamise ning tema kantud menetluskulude hüvitamise. Seega ei saada käesoleva kriminaalasja menetluse lõpetamine ühiskonnale õiguse kehtivuse osas mingeid negatiivseid signaale.

Kokkuvõttes: täidetud on KrMS § 202 lg 7 tingimused, prokuratuur võib menetluse lõpetada.

2.2.7. Lisakohustuse määramata jätmine

KrMS § 202 lg 2 järgi võidakse kriminaalmenetluse lõpetamisel teatud kahtlustatavale asjakohane kohustus. Ka riigi peaprokuröri 15.03.2022 juhise (nr RP-1-2/22/1) p 2.4 järgi pannakse kahtlustatavale lisaks kohustusele tasuda menetluskulud ja heastada kuriteoga tekitatud kahju ka mõni KrMS § 202 lg 2 p-des 2-7 sätestatud lisakohustus (nt maksta kindel summa riigi tuludesse või teha üldkasulikke tööd).

Seadus aga ei kohusta prokuratuuri sellist lisakohustuse asetama ning - irdudes peaprokuröri juhise - jäetaksegi lisakohustus määramata. Kahtlustatavatele asetavad kohustused tasuda

nii kannatanu menetluskulud kui hüvitada temale tekitatud kahju omavad piisavat eripreventiivset mõju, sh arvestades kahtlustatavate tausta ning üldiselt õiguskuulekat käitumist nii enne kui pärast vaidlusalust konflikti. Täiendav kohustus (sh nt sotsiaalprogramm, ÜKT, riigi tuludesse lisaraha maksmine) ei omaks mingit täiendavat efekti.

2.2.8. Menetluskulude ja tekitatud kahju hüvitise proportsioon teopanusega

Kuna teo karistatavuse üldised eeldused on tuvastatud mõlema kahtlustatava käitumises (vt käesoleva määruse p 2.2.1), siis asetatakse ka kohustus hüvitada menetluskulud (2383 eurot) ning tekitatud kahju (2014 eurot) mõlemale kahtlustatavale. Küll aga tuleb arvesse võtta kahtlustatavate teopanuste erinevat kaalu ning viia kohustuse suurus proportsiooni nende teopanuse suurusega.

Puudub vaidlus, et Xxxx Xxxxx oli korterisse sisenemise initsiaator ning sündmuste käigu peamine suunaja: korterisse sisenemise üheks põhjuseks oli just tema vara kaitsmine, tema kutsus Xxxx Xxxxx kaasa, tema suhtles nii Lukuabi kui politseiga ja tema oli see, kes kannatanut ka oma keha kasutades korterist välja suunas. Xxxx Xxxxx sisenes korterisse koos Xxxx Xxxxx ning tema peamiseks eesmärgiks oli olla tunnistajaks (mh juhtunud filmides) selle kohta, kuidas sisenemine ja kannatanu väljasuunamine kulgeb. On selge, et Xxxx Xxxxx teo panus oli märkimisväärselt suurem Xxxx Xxxxx panusest, mistõttu on asjakohane asetada ka kulude ja kahju hüvitiste suurused samasse proportsiooni (75/25%).

2.2.9. Kokkuvõte

Karistusõiguslikud sanktsioonid peavad säilitama oma *ultima ratio* iseloomu ehk jääma isiku käitumise suunamisel riigi viimaseks vahendiks. Karistus kohaldatakse üksnes siis, kui selle järele on tungiv vajadus ning muudest vahenditest ei piisa. Käesoleval juhul on prokurör veendunud, et selline vajadus puudub.

Juhindudes KrMS §-dest 199 lg 1 p 1 – 200 ning § 202 lg-dest 1, 2 ja lg 7 ja §-st 206, prokurör määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 22231701858 menetlus

- a. KarS § 314 lg 1 osas KrMS § 199 lg 1 p 1 – 200 järgi ning
- b. KarS § 266 lg 2 p 1 osas KrMS § 202 lg 7 alusel

2. Määratud kohustuse liik ja tähtaeg: KrMS § 202 lg 2 järgi kohustuvad kahtlustatavad hüvitama süüteoga tekitatud kahju (2014 eurot) järgmiselt:

- a. Xxxx Xxxxx kohustub hüvitama 75%, st **1510.50 eurot**, kandes selle summa Prokuratuuri deposiitkontole, selgitusega „Xxxx Xxxxx, kahju hüvitis, 22231701858“ ning viitenumbriga 3100057361.
- b. Xxxx Xxxxx kohustub hüvitama 25%, st **503.50 eurot**, kandes selle summa Prokuratuuri deposiitkontole, selgitusega „Xxxx Xxxx, kahju hüvitis, 22231701858“ ning viitenumbriga 3100057361.

Tähtajaks määrata **6 kuud** alates kriminaalmenetluse lõpetamisest s.o **30.11.2024 (k.a)**.

Kriminaalmenetluse lõpetamise kaebemenetluse ammendumisel kannab Prokuratuur deposiitkontole laekunud summad edasi kannatanu osundatud kontole.

Kriminaalmenetluse lõpetamise tühistamisel kannab Prokuratuur laekunud summad tagasi kande tegijale.

3. Tõkendid jt kriminaalmenetluse tagamise vahendid: puuduvad.

4. Asitõendid: puuduvad

5. Kriminaalmenetluse kulud: kannatanu valitud esindaja kulud **kokku 2383 eurot,**

- a. Xxxx Xxxxx kohustub hüvitama menetluskuludest 75% st **1787.25 eurot**, kandes selle summa Prokuratuuri deposiitkontole, selgitusega „Xxxx Xxxxx, menetluskulud, 22231701858“ ning viitenumbriga 3100057361.
- b. Xxxx Xxxxx kohustub hüvitama menetluskuludest 25% st **595.75 eurot**, kandes selle summa Prokuratuuri deposiitkontole, selgitusega „Xxxx Xxxx, menetluskulud, 22231701858“ ning viitenumbriga 3100057361.

Tähtjaks määrata **6 kuud** alates kriminaalmenetluse lõpetamisest s.o **30.11.2024 (k.a).**

Kriminaalmenetluse lõpetamise kaebemenetluse ammendumisel kannab Prokuratuur deposiitkontole laekunud summad edasi kannatanu osundatud kontole.

Kriminaalmenetluse lõpetamise tühistamisel kannab Prokuratuur laekunud summad tagasi kande tegijale.

6. Käesolev määrus saata:

- kannatanule Xxxx Xxxxx ja tema esindajale Indrek Kukk (KrMS § 206)
- kahtlustatava Xxxx Xxxxx kaitsjale Raiko Paas (raiko@lexit.ee)

7. Kannatanul on õigus 10 päeva jooksul alates käesoleva määruse saamisest

- tutvuda toimikuga (KrMS § 206 lg 3)
- vaidlustada menetluse lõpetamine Riigiprokuratuuris (KrMS § 207 lg 3)
- taotleda määruse sisust arusaamiseks selle tõlkimist keelde, mida ta valdab, kui tema kui füüsilisest isikust kannatanu ei valda eesti keelt.¹

Kaspar Urmas Oja
prokurör

Kui kahtlustatav ei täida talle käesoleva määruse punktides 2 ja 5 toodud kohustusi tähtaegselt, siis prokurör uuendab kriminaalmenetluse.

¹ *If a victim is not proficient in the Estonian language, they have the right to request the translation of the order on the termination of criminal proceedings into their native language or a language in which they are proficient within 10 days.*

Kinnitan, et olen nõus kriminaalasja lõpetamisega, olen nõus minule asetatud kohustusega, mulle on selgitatud kohustuse mittetäitmise tagajärgi ning olen kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia kätte saanud.

Nimi:

Allkiri:

Kuupäev:

Kinnitan, et olen nõus kriminaalasja lõpetamisega, olen nõus minule asetatud kohustusega, mulle on selgitatud kohustuse mittetäitmise tagajärgi ning olen kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia kätte saanud.

Nimi:

Allkiri:

Kuupäev: